

Identitetspolitik har sejret sig ihjel

En gruppe sorte, lesbiske feminister i Boston dannede i 1974 netværket The Combahee River Collective, opkaldt efter den legendariske tidligere slave og borgerretsforkæmper Harriet Tubmans aktion på Combahee-floden i South Carolina i 1853, som førte til befrielsen af 750 slaver under den amerikanske borgerkrig. De sorte feminister i netværket var trætte af deres hvide medsøstres manglende forståelse for deres situation og erklærede i 1977, at de selv måtte kæmpe for deres frigørelse i Foto: David Fenton/Getty Images

23. november 2018, kl. 0:00, opdateret kl. 15:50
Af Birthe Pedersen, Korrespondent, Frankrig

Både fra højre- og venstrefløjen i USA kritiserer identitetspolitik for at være endt i moralsk hysteri, selvom udgangspunktet var kvinders og afroamerikaneres krav om lighed. Bag skænderiet om politisk korrekthed og krænkelsekultur handler debatten stadig om magt og lighed

Den 4. maj 1991 gik præsident George Bush på talerstolen på Michigan University for at holde den første af fem taler på de amerikanske universiteter, som skulle bringe indenrigspolitik tilbage på den amerikanske dagsorden efter den første Irak-krig og Saddam Husseins invasion af Kuwait.

Og det var en ny krigserklæring, præsidenten kom med fra talerstolen foran 8300 universitetsstuderende. George Bush senior indledte et ideologisk krigstog mod politisk korrekthed og populariserede dermed det udtryk, der siden skulle blive til et globalt buzz-

ord.

”Ytringsfriheden er under pres. Den politiske korrekthed har antændt en kontrovers. Selvom bevægelsen udspringer af det prisværdige ønske om at fjerne resterne af racisme, sexismen og had, erstatter det fordommene med nye fordomme og erklærer nogle emner og endog bestemte gestus for utålelige. Det, der begyndte som et krav om pæn opførsel, er blevet til konflikt og censur,” sagde Bush denne majdag.

Knap 30 år senere lyder kamplarmen stadig. Røgen og støvet har ikke lagt sig fra den amerikanske kulturkamp, men tværtimod bredt sig til Europa. Politisk korrekthed er blevet højrefløjens fællesbetegnelse for det, som på den amerikanske venstrefløj hedder identitetspolitik.

Og skytset affyres ikke længere kun fra højrefløjen. Også fra venstrefløjen lyder der kritik af, at den kamp mod diskrimination af mindretal, som har domineret 1980'ernes og 1990'ernes amerikanske universiteter, er kørt af sporet.

”Venstrefløjen er gået i en slags moralsk panik om race-, køns- og seksuel identitet, der har skævvredet budskabet om lighed og forhindret det i at blive en samlende kraft,” skriver den amerikanske professor i idéhistorie ved Columbia University Mark Lilla i bogen ”The Once and Future Liberal: After Identity Politics” (Fortidens og fremtidens venstrefløj: Efter identitetspolitik), hvor den registrerede demokrat hævder, at venstrefløjen har erstattet klassekampen med identitetskampen.

Fokus rettes mod stadig flere præcise former for overgreb på andres identitet. Fra mikro-aggressioner såsom at undgå øjenkontakt til kultur-appropriation eller uberettiget tilegnelse af andres kultur, der spænder fra, at ikke-asiater laver asiatisk mad, til angreb på modedesigneren Marc Jacobs for at lade hvide modeller bære jamaicanske dreadlocks under en modeopvisning.

”Det er på tide at vende tilbage til det, der var udgangspunktet for rettighedskampen. Ønsket om retfærdighed kommer ikke fra at bo i en bestemt krop,” mener den britiske

feminist og journalist Kimberly Foster, der er redaktør af det feministiske magasin For Harriet.

Udgangspunktet var de amerikanske sociale bevægelser, der opstod i kølvandet på borgerrettighedsbevægelsen i USA. Udtrykket "identitetspolitik" kan dateres temmeligt præcist til april 1977 og det, der er blevet kendt som Combahee River Collective Statement, en erklæring fra et netværk af samme navn dannet af sorte, lesbiske feminister.

"Vi har indset, at de eneste, der interesserer sig nok for os til at arbejde for vores frigørelse, er os selv. Dette fokus på vores egen undertrykkelse er rodfæstet i konceptet identitetspolitik. Vi tror på, at den mest radikale politik kommer direkte fra vores egen identitet," skrev kollektivet i udtalelsen, som betragtes som skelsættende i amerikansk feminisme, men også for de amerikanske sociale bevægelsers krav om reel og ikke kun formel ligestilling i det amerikanske samfund.

"Combahee River Collective skrev om identitetens betydning for den enkeltes politiske kamp. Som sorte lesbiske kvinder havde de oplevet, at deres problemstillinger hverken blev varetaget af bevægelserne for afroamerikaneres rettigheder eller i hvide feministiske organisationer. De pegede på nødvendigheden af at have et særligt teoretisk fokus på sorte lesbiske kvinder," siger Linda Martin Alcoff, professor i filosofi ved City University i New York og ekspert i identitetspolitik.

Som den afroamerikanske skribent Bell Hooks slog fast: De hvide middelklassefeministers krav om adgang til arbejdsmarkedet som en forudsætning for ligestilling var irrelevant for de sorte kvinder, for de havde altid været nødt til at arbejde for at overleve, herunder som tjenestepiger for hvide kvinder.

Afrofeminismen åbnede helt nye perspektiver for mindretallenes politiske kamp, og andre minoriteter – fra indianere til seksuelle mindretal – så mulighederne i den identitetspolitiske løftestang. Nye forskningsområder som for eksempel amerikanske studier, men også køns-, minoritets- og postkoloniale studier, skærpede forståelsen af ulighed som et strukturelt fænomen i det amerikanske samfund.

Og det satte fokus på, hvordan denne ulighed opretholdes, ofte ubevidst, og samtidig påvirker minoriteternes selvopfattelse. Frem kom nye identitetspolitiske koncepter som kulturappropriation, der byggede videre på kritikken af latterliggørelsen af afroamerikanere i de såkaldte minstrel-shows, hvor hvide med sort sminke karikerer afroamerikanere. Og en årelang diskussion af, hvordan man kan undgå det nedsættende ord "nigger", har ført til skiftende betegnelser for USA's sorte befolkning, men også til nyskabelsen "n-ordet" for det ord, man ikke må sige.

Det er her, at beskyldningen om politisk korrekthed køres i stilling sammen med udtrykket krænkelsekultur om tendensen til at se krænkelser overalt. Mens højrefløjen kritiserer identitetspolitikken for at grave grøfter i samfundet og krænke ytringsfriheden, peger venstrefløjen på, at identitetspolitikken har haft en selvmodsigende og selvundergravende effekt. I stedet for at afskaffe diskrimination har identitetspolitikken ført til, at enkeltgrupper burer sig selv inde i de stereotyper, de hævder at bekæmpe.

"Identitetspolitik har erstattet klasse med identitet," lyder kritikken fra Mark Lilla, som mener, at identitetspolitikken flytter fokus væk fra den økonomiske ulighed i de vestlige samfund.

"Jeg er uenig med Mark Lilla," siger Linda Martin Alcoff.

"Meget af kritikken af identitetspolitik bygger på anekdoter, og kritikerne af politisk korrekthed lader, som om det hele kun handler om sprogpoliti. Bundlinjen er, at der stadig er grupper i USA, som diskrimineres på grund af deres identitet, hvilket afspejler sig i højere ledighed, dårligere boliger og en højere andel af fængselsindsatte. Uanset hvordan vi vender og drejer det, så indgår køn, race og seksuel identitet i et komplekst samspil, der er med til at definere vores position i samfundet," mener den amerikanske professor.

For de lesbiske sorte feminister i Combahee River Collective var identitetspolitik en ideologisk kamp mod kapitalismen og patriarkatet, ikke en kamp for særrettigheder til sig selv. Denne dagsorden er mindre synlig i den moderne debat om identitetspolitik som

politisk korrekthed. Men det er ikke desto mindre stadig en ideologisk kamp, der udkæmpes.

Og den kamp handler ikke først og fremmest om, hvilke ord man må bruge, eller hvorvidt det skal være tilladt at bære sombrero til en fest. Den handler om magt, påpeger også Anders Schoubye, lektor i filosofi og sprogvidenskab ved universitetet i Edinburgh.

”Det er basalt set en diskussion om lighed. Og det er en diskussion om, hvorvidt nogle grupper har privilegier i kraft af for eksempel deres køn og hudfarve, som andre ikke har. Bag debatten om politisk korrekthed er det spørgsmålet om privilegier, der er til diskussion, specielt privilegier, der er forbeholdt hvide mænd. Det handler om, hvorvidt hvide mænd generelt har større magt og mere indflydelse end forskellige minoritetsgrupper, selvom der er enkelte individer blandt hvide mænd, der reelt set har mindre magt og indflydelse end gennemsnittet. Det er lighed, hvad angår rettigheder og muligheder, der er til diskussion”,” siger Anders Schoubye.